ИЮНЬ
18
Воскресенье
1939 он
№ 138 (2778)
Сэн 10 мнгэ

Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН.

[b]altiiiska gurban oronuudiiji agreessi[i]hee xamagaalxa tuxai asuudal

[S]SSR-ei Verxoovno Soveed[...]re nyx. Moolotovoi xelehen[...]e vestypleeni tuşaanь xariiin[...]renyydei xeblelde ootkligyyd[...]el yrgelzeleheer baina. Xer[...] ede oronuud bolbol eehe[...]geo neitraliteediiji xama[...]ixa xyse şadalgyi baixa bo[...]haanь, agreesside esergyy[...] baltiiiska gurban oronuud[...]-Estooni, Laatvi ba Finliaan[...]a, Aangli, Fraanca ba SSSR[...]uhalamza tuxainь xelegde[...], nyx. Moolotovoi vestyp[...]niiin tere xubinь ylemze ji[...]energiiçneer ba yrgeneer[...]mmentiirovelegdene.

[T]yryyşiin yjede, xariiin gy[...]yydei preessiin zarim dee[...]elьnyyd xadaa baltiiiska gur[...] oronuud tuxai asuudaliiji, [...]ar-negen medegdeegyi zo[...]onuudai tula iskyysstvenneer [...]gdan gargagdahan, hanaan[...] bii bolgogdohon asuudal [...]e toolodog baigaa. Zygeer [...]nee, tedener xadaa iime [...]nelte buruu ba baltiiiska [...]ban oronuudai neitraliteediiji [...]agaalxa tuxai asuudal bo[...] Soveed Sojuuzai ajuulgyi [...]xiinь talahaa ynexeer interees[...] geze mederexe baatai bo[...] baina.

[X]erbee Soveed Sojuuz bo[...] baltiiiska gurban oro[...]d tuxai asuudalda zainteri[...]vanno haanь, ene asuudal [...] Fraanca ba Aanglida ja[...]şji aktyaalьna udxaşanargyi [...]e busadanь arsadag baigaa. [...]eer, udanşgyi, eneşji arsal[...] buruujiinь mederexe joho[...]boloo. Fraanca ba Aangli [...]udai baltiiiska gurban oro[...]dai neitraliteediiji xama[...]galgada, Soveed Sojuuzhaa [...]a bişeer zanterisovanno ge[...]deskyyssiin jabasada todor[...] boloo. Xeterxedee, tiime [...]tiiçeske deejatelь, angliis[...] koncervaator Çerçillь xadaa [...]anca ba Aaanglida, ene [...]udalai tyryy zergiin udxa[...]ariijinь mederexe baatai [...]oo. Laatvi, Estooni ba Fin[...]andiiin garaantinuudainь ty[...] xeerxe zuuraa, Çerçillin [...]exenь:

[„]Xerbee ede oronuud bolbol [...]emecyydei dobtolon orolgo[...]nь nerbegdee haa gy, ali fa[...] propagaanda ba xob xarşa [...]eenyydeer, dotorhoo han[...]gagdaa haanь, byxii Jevroopo [...]aa dainda xabaadan oroloso[...]ь hezeg tyryylnegyi... Xer[...] tedenerei bejee daangi gy, [...]byrin byten baidalanь ger[...]anska faşiistnuudai zyghee [...]ulda dairagdaa haanь, Poolь[...]emeseze orolsoxo johotoi, [...]ikobritaani ba Fraanca te[...]eze orolsoxo johotoi, SSSR [...]eseze orolsoxo johotoi.

[T]ribaltiiiska gurban oronuud[...]uhalamza tuxai, nyxer Moo[...]voi elite teezisiin princi[...] zybiijinь mederebeşji, xa[...] gyrenyydei xeblelei dee[...]elьnyydei nileed jixe xubinь, [...]enhee, ede oronuudai neitra[...]edei troistvenno garaanti tu[...] praktiiçeske zoximoor vii[...] xeziiji şiidenegyi.

[...]me garaanti xadaa Estooni, [...]tvi ba Finliaandiiin inte[...]syydte bişe ede oronuudai [...]duud bolbol gadaadahaa tu[...]amzada xeregleenegyi, tede[...] xadaa jamarşji agreesside [...]gyy, eehedingee bejee [...]ngi baidaliiji amzaltataigaar [...]agaalza eehedee şadaxa [...]şe geze zarim negedenь [...]ened. Zygeer, ene buruu [...] Xerbee baltiiiska gurban [...]nuudiiji xamtadanь abaa haa, [...]enerhee xojor daxin olon [...]zontoi ba aarmitai Çexo[...]vaaki, tiime gyren bolbol [...]e gansaaraa, agreesside esergyysen, eeriigee xamagaalza şadaagyi baixadanь, baltiiiska gurban bagaxanuud gyrenyyd xadaa Çexo-Slovaakihaa jixe jyymiiji xexe şadaltai ba busad gyrenyydei zyghee tuhalamzada xereglenegyi geze uridşalan hanaxada jamar yndehe barimta biib. Baltiiiska gurban oronuudai araduud xadaa miirte duratai aguujixe derzaavanuudai zyghee, tedenerei bejee daangi baidalai garaantida ynexeer zainterosoovanno baihaniinь hezeggyi.

Esestee, aanglo-francuuzska preessiin zarim deejatelьnyyd bolbol baltiiiska gurban oronuudai oficiaalьna tyleelegşenerenь, miirte duratai derzaavanuudhaa tuhalamza abxiiji arsana, tede tyleelegşener xadaa iime tuhalamziiji xysenegyi, ene uşarhaanь miirte duratai derzaavanuudai tuhalamziiji ede oronuudta niaaza bolxogyi jym geze xelened. Tereşelen, Estooniin gadaadiin xeregyydei miniistr Selьter ba Finliaandiiin gadaadiin xeregyydei miniistr Erkkoo gegşed iigeze le arsanad.

Estooniin, Laatviin ba Finliaandiiin araduud bolbol agreessiin sexe gy, ali daldaar dobtolxo boloo haanь, tede araduud miirte duratai gyrenei tuhalxa jabadaldanь ton jixeer zainterisovanno baina geze deere xelee hemdi. Eneeniiji tailbarilan xeleheneişji xereggyi ton elite iistine baina. Teed, iime bolxodonь, miirte duratai derzaavanuudai tuhalamzahaa gospodaanuud Selьter ba Erkkoo gegşedei arsahan jabadal jyygeer tailbariiagdaxa bainab? Agreessiin zanaltiiji ede politiiçeske deejatelьnyydei zarim xedii xeregseegeegyi jabadalaaranь tailbariiza bolxo baixadaa magad baina. Ryminii ba Poolьşo tuşaa iimeer xeregseexegyin xeregtei hajaxan uşarhan bainabdi, ede gyrenyyd bolbol ede oronuud tuşaa Soveed Sojuuzai garaantiiji, tereşelen bidende medeesehenelь johoor, Aangli, Fraanca ba SSSR-ei xooronda xariisan tuhalalsalgiin paakt batalalgiiji arsahan baina. Zygeer, saaşadaxi orşom baidal xadaa ede arsalgiiji bolluulxa jabadaldanь tedeniiji xyrgee hen. Myn, baltiiiska gurban oronuudai zarim tyleelegşed tuşaa ene talaar iime le jyme bolxonь magad baina.

Aanri de Kiriliis şingi, tiime baruunai francuuzska byrxyaazna zurnaliist xadaa iime duradxal bolbol ylemze aşagtai geze toolhonь xarakteerne baina. „Epoog“ geze gazeedte terenei bişehenь:

„Baltiiiska oronuud tuşaa garaantiiiji Soveed Sojuuzai erilte xehen uşar xadaa ton zakoonno ba xysed logiiçno baina. Xerbee Fraanca ba Aangli bolbol Soveed Sojuuztai xelsee xelgede oroo xadanь, tedener xadaa baltiiiska oronuudai territoori deegyyr germaanska interveenciin orşoxo boloo haanь, dainai tyryyşiin yderenyydte Soveed Sojuuziiji jixeer xoxidooxogyide zainterisovanno baina“.

Ede xelegdehenhee xaragdaxanь, xadaa, baltiiiska gurban oronuudiiji agreessihee xamagaalxa tuxai asuudalda Soveed Sojuuzai pozilca bolbol miirte duratai byxii oronuudai, terenei toodo Estooni, Laatvi ba Finliaandiiin intereesyydte xysed zoxildohon, gansa le zyb pozilica myn baina. („Praavdiin“ tyryy bişeghee).

SSSR-ei VERXOOVNO SOVEEDEI PREZIIDIYMEI

УКААZ

RKKA-gei komaandna sostaaviiji şangadxan xygzeelgiin strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrsnyydiiji şagnaxa tuxai

RKKA-gei komaanda sostaaviiji şangadxan xygzeelgiin strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrsnyydei, grazdaanska dainai zilnyydte tuilahan bojevoi gabiljaajiinь xaraadaa abaza, komaandna sostaavuudai kaadrnuudiiji beledxen xymyyzyylelgiin talaar amzaltatai xydelmeriinь tylee, kyyrsiin 20 zilei oitoi daşaramduulan, RKKA-gei komaandna sostaaviiji şangadxan xygzeelgiin strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrsnyydiiji „Ulaan-Tugai“ oordenoor şagnaxa.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe M. KALIININ.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei sekretaarь A. Goorkin.

Moskvaa, Kreemlь,
1939 onoi ijyyniiin 14.

SSR SOJUUZAI OBOROONIIN ARADAI KOMISSAARAI

PRIKAAZ

№ 111 *Moskvaa goorod.* 1939 onoi ijyyniiin 15.

Xydelmerişen - Tariaaşanai Ulaan Aarmiiin komaandna sostaaviiji şangadxan xygzeelgiin strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrsnyydei 20 zilei aldarta oinь myneeder gyisebe.

Grazdaanska dainai zilnyydte soveed respyyblikede batalьoonuudiiji, poolkanuudiiji ba diviiziinyydiiji xytelberilxe ty-lee hain beledxeltei xydelmerişen—tariaaşanai komandiirnuud xeregtei baigaa hen.

„Viistreliin“ kyyrsde, xydelge baigaa seregei sloozno bojevoi deejatelьnostiiji xytelberilze şadaxa, Ulaan Aarmiiin strelkoovo çaastьnuudai komaandna sostaavuudiiji hurgaxa ton xyndetei bojevoi zorilgo daalgagdahan baigaa. Ene zorilgiiji kyyrs xadaa tolotomoor dyyrgee. Pexootiin xeden zuugaad ba miangaad komandiirnuud—kyyrsiin pitoomcanuud—ilaltataUlaan Aarmiiji baildaandaa xytelberilen jabaza daisadiiji yibuta soxihon ba esesteнь xyrter tedeniiji ygei xehen baina. Myneə, „Viistreliin“ pitoomcanuudai olonxinь Ulaan Aarmiiin poolkanuudai, diviiziinyydei, koorposuudai ba eldeb ştaabuudai tologoido bainad.

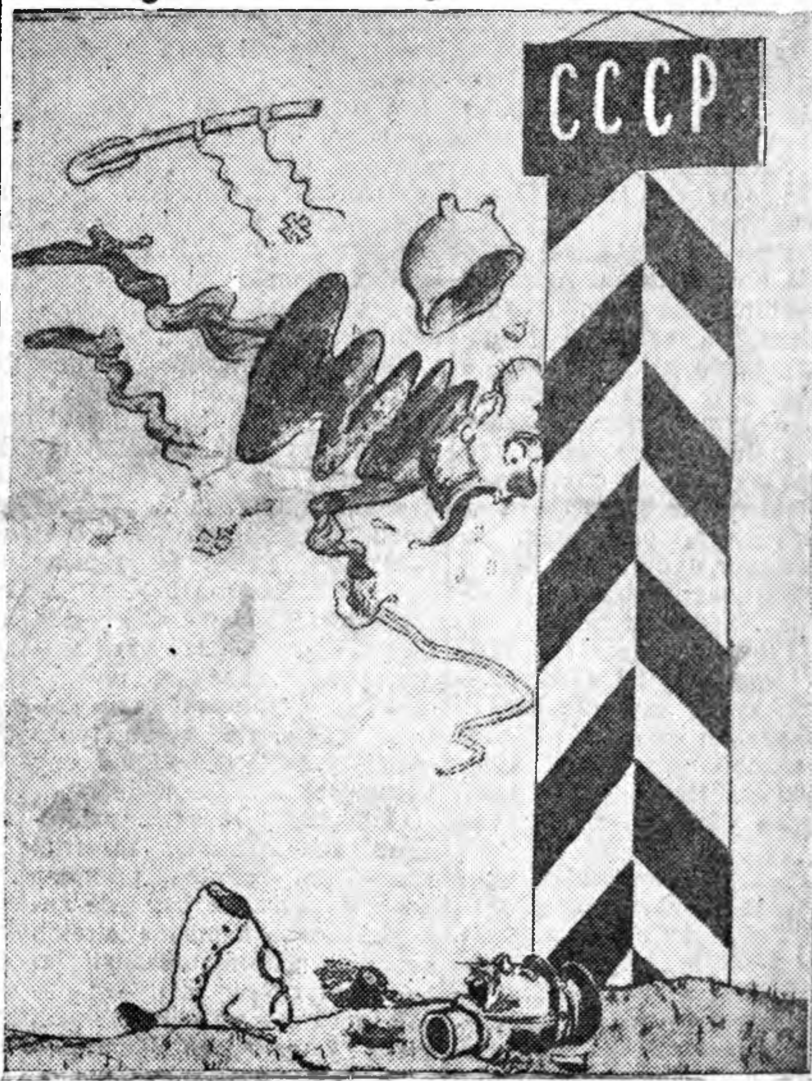
Strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrsnyydei, grazdaanska dainai zilnyydte tuilahan bojevoi gabiljaajiinь, komaandna sostaavai kaadrnuudiiji şangadxan xygzeelgiin beledxelei xydelmeriiji amzaltataigaar dyyrgeltei bolgohiinь xaraadaa abaza, „Viistreliin“ 20 zilei oitoi daşaramduulan, tereniiji „Ulaan tugai“ oordenoor ba elite gabiljaata komandiirnuudiiji, hurgagşadiijinь, SSR Sojuuzai oordenuudaar şagnahan baina.

Komaandna sostaaviiji şangadxan xygzeelgiin strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrsnyydei byxii komandiirnuud, polit-xydelmerilegşed, naçaalьniguud, ulaanarmeicuud ba xylehenei sostaavuudiiji 20 ziiein oitoi, praviitelьstvenne ynder şagnalgataiнь, ulaantugta „Viistreliiji“ amzaltatai dyyrgehen baimyneeder praktiiçeska xydelmerinyydtee oroxo komandiirnuudai 32-doxi eelzeete gargalga xehentelnь daşaramduulan amarşalnab.

Komaandna sostaaviiji şangadxan xygzeelgiin strelkoovo-taktiiçeska deede kyyrs xadaa xydelmerişen-tariaaşanai Ulaan Aarmiiin xyse şadaliiji ulam bexizyylxe xeregte ynete xydelmeri saaşadaa jabuulxiinь xyseneb.

Xydelmerişen-Tariaaşanai aldarta Ulaan Aarmi mandag!

SSSR-ei Oborooniin Aradai Komissaar Soveed Sojuuzai maarşal K. VOROŞIILOV.

„Socialiizmiin Indyystri“ gehen Byxesojuuzna xydeezestvenne viistabke.
ZURAG DEERE: Xydooznik Kykriiniksiin zurag—„Jamarşji agressor bolbol eeriingee zed doxiiji Soveed pogranilçne stoolbodo butasoxixo“ (V. Moolotov)
(TASS-iin Fotoxrooniko)

BKP(b)-ein Obkoomoi VI pleenym

Ijyyniiin 16 yder BKP(b)-ein Obkoomoi VI pleenym yrgelzelhen baina.

Nyx. Ignaatьjevai dokladai hyyide preenide xamta 19 xynyyd vestypaalaa: paartiiin Tynxenei aikoomoi sekretaarь nyx. Sergeejev, paartiiin Kabaanskiin aikoomoi sekretaarь nyx. Beliaajev, paartiiin Xiagtiin aikoomoi propagandiist nyx. Şaglaanov, BMASSR-ei Dotoodo xeregei Narkoom nyx. Tkaçloov, BMASSR-ei Sovnarkoomoi tyryylegşe nyx. Ivanoov, BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe nyx. Belьgaajev, BKP(b)-ein OK-gei sekretaarь nyx. Bygaajev ba busad bolbol BKP(b)-ein CK-gei maiska pleenymei aixabtar jixe politiiçeske udxaşanartai baihiiji temdeglehen ba xydee azaxiin arteeliiin Staalinska ustaavliji bydyyligeer xazagairuulhan nileed olon faaktnuud deere togtoz o xaruulhan ba partiiina, partiina bişe bolьşevigyydei urda baihan zoriigonuudiiji temdeglehen baina.

BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei Sovnarkoomoi „1939 onoi urgaxa xuriaalgada ba xydee azaxiin produuktnuudiiji beledxelgede beledxel tuxai“ togtoolnuud xadaa Staalinska 8 miliiard pyyd tariaaji xuriaan abaxiin ysloovliiji xangana geze temdeglebed.

Nyx. Ignaatьjevai dokladiiji zyblen xelsehenelgee hyyleer, BKP(b)-ein Obkoomoi pleenym bolbol praktiiçeska togtoomzo abba.

XILIIN SAANAHAA TELEGRAAMMANUUD

Ispaanidaxi faşiis terroor

Pariiz, ijyyniiin 13 (TASS). „Se Syaar“ geze fraancuuzska gazeed bolbol syytke soo 400 xeregyydiiji xaran yzedeg, 100 vojeenne syydenyyd gansaxan Madriidta fynkcioniirovalagdaa geze medeesene. Gemnyylegşed bolbol zemegyi baihanaa medyylxe erxegyi baina. Madriidiiji toirood baihan koncentracioonno laagerьta 400 miangan xaalgagdahan xynyyd baina.

ZURAG DEERE: Katoloonihoo tergidegşe Francuuzska-ispaanska xile deere.

(Fotoxrooniko)

Ispaanidaxi italьjaanska liootşiguud

Pariiz, ijyyniiin 14 (TASS). Italьjaanska gazeedyydei medeesehenei johoor, Ispaanidaxi dainda xabaadahan italьjaanska liootçiguudai toonь—6011 xyn bolhon baina. Gazeedyyd bolbol Ispaanida baihan italьjaanska liootçiguudhaa too 1200 xyn geze medeesene.

Italьjaanska medeegeerşji xarabal, italьjaanska liootçiguudai 20 proceentнь Ispaanida abaaşagdahan baina.

Xitaddaxi vojeenne jabuulganuud

(*Çyncìin, Şanxai ba Loondonhoo, TASS-iin korrespondeentnyydei medeesehenei johoor*)

CENTRAALЬNA XITADTA

Xybei proviinciin centraalьna çaastьda, Loxanьcziin raioondoxi Xaanь myreniiji forsiirovalxa gehen japooncuudai hedelgenь soxigdoo.

Xynaaniiin proviinciin xoito talada, Syiçzoygei raioondo, xitad seregyyd bolbol koontr dobtolgodo orobo.

Xitad seregyyd bolbol Czianşiin proviincadaxi, Yniinhee 6 kilometrte baihan Siaocziazlide japooncuudiiji soxibo.

XOITO XITADTA

Ijyyniiin 10-da, Şanьsiin baruun-urda tee, xitaduud bolbol koontr dobtolgodo orohon ba Maacziindy ba Piinlyyji protivnighaa seberlebe. Japooncuud bolbol 1000-haa ylyytei xynyydee aluulba, xitaduud xadaa 4 buu zebsegyydiiji, minomeedyyd, vintoovkanuud, pylimiooduudiiji ezelbe.

Çzyntiaoşaaniiin goorno dabaanuudai raioondoxi baildaanuudta, japooncuud bolbol 2 miangahaa ylyytei xynyydee aluulhan baina.

Şanьsiin baruun urda teexi japoonsko dobtolgiin soxigdohon şaltaganuudai negenь xadaa, japoonsko çaastь bolbol hain huralsal ygei şine xynyydeer komplektovaagdahan baidalgaa geze toolono. Tedenei dunda antivojeenne nastrojeenī yrgeneer delgerne.

Xitad çaastьnuud bolbol Şanьsiin baruun talada koontr dobtolgodo orozo, Çyntyy, Mycyyni ba Sianьcyynihee japooncuudiiji soxihon baina. 3 miangan xyntei japoonsko otriaad bolbol liişiin zyyn-xoinę, Dayyhaa baruun teişee dobtolxiiji hedebe. Dobtolgonь uridşalan zogsoogdoo.

URDA XITADTA

Japooncuud bolbol ijyyniiin 11-de, Kantoonhoo uragşaa baihan Çzaynşaaniiin urda tee, Kyçeenede buuxiiji hedebe. Samooborooniin otriaad bolbol tedeniiji suxariuulxa baatai bolgohon baina. Japooncuud bolbol 60 xynyydee aluulba.

Sinьxoin raioondo, samooborooniin xitad otriaaduud bolbol japooncuudiiji xeden dereevniinyydhee soxin zailuulba.

„Davaanьbaogoi“ medeenei johoor, hyylei gurban hariin torşo soo, japooncuud bolbol Gyandyynei proviincada 20 mianga ylyytei xynyydee aluulhan, şarxatuulhan ba ybeşenyydhee bolzo yxyylhen baina. Tereenhee gadna, japoonsko 20 mianga soldaaduud bolbol Japoondoo, tedenei „ybeşelhen baidaltai“ daşaramduulan elьgeegdebe.

ÇEXO-SLOVAAKIDAXI BAIDAL

Loondon, ijyyniiin 14 „Deili geraalьd“ gazeed bolbol Poolьşo teeşe tergiden oşoxo jabahan çeeşke jyriistei xegdehen intervьiiji damzuulan bişebe. Jyriist medyylxedee, gestaapo xadaa Çeexide ba Moraavida şpioonsko yrgen seetiiji jabuulna gehen baina. Gestaapo bolbol antigermaanska deejatelьnostiiji jabuuldag „Çeeşske leev“ geze çeeşske niuusa organizaaciiji likvidiirovalxiiji orolodono. Hajaxan, Praagada arestovaaluulhan ene organizaaciin xytelberilxei çleengyyd bolbol gestaapiin aagentnuudaar soxiuulhan baina. Arestovaaluulhan gurban xynyyd xadaa soxiuulhanhaa bolzo yxehen baina. Gestaapo bolbol koncentracioonno laagerьta,çeeşske elite xeden zuun deejatelьnyydiiji oruulhan baina.

(TASS).

[B]MASSR-ei VERXOOVNO SOVEEDEI PREZIIDIYMEI

УКААZ

[B]ASSR-ei Verxoovno Soveedei Xojordoxi Seessi zarlaxa tuxai

Buriaad-Mongol Avtonoomno Soveed Socialiis Respyyb[lika]n Verxoovno Soveedei xojordoxi Seessiiji ene onoi ijyy[niiin] 3-da, Ulaan-Yde goorodto zarlaxa.

BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe G. BELЬGAAJEV.

BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei sekretaarь INKEEJEVA.

1868 AGUUJIXE ARADAI AGUUJIXE XYBYYN 1936

Aguujixe orod pisaatelь Aleksei Maksiimoviç Goorьki xadaa trockiis-buxaarinska aluurşad, şpioonuud ba diversaantnuudai garhaa, naha barahanhaanь xoişo gurbanzil yngerbe.

Aleksei Maksiimoviç Peşkoov (Maksiim Goorьki) bolbol 1868 onoi maartiin 16-da (28) Niizne-Noovgorodto, stoliaar Maksiim Savvatiijeviç Peşkoovoi bylede tyrehen jym. Dyrbe nahatai baixadaa esegehee xagasahan ba arbataidaa xysed sirotaa bolhon baina. Aguujixe pisaateliiin baga nahaniinь xynde xyşer, zol zargalgyi ysloovido yngerөө belei. Өөriingөө azaliiji byri baga nahataihaa exilhen jym. Goorьki xadaa paroxooduud deere posuudnigaar, laavkada prodaveeceer, priistanьnyydte gryyzçigeer, şire şirdegşeer, peekarieer, sadoovnigoor, dvoornigoor, teaatrta statiistigaar, batraagaar, stoorozoor... xydelhen baina. Aradai xybyyn xadaa өөriingөө beje deere, kapitaliis eksploataaciin xynde xyşeriiji ba zolgyiji yzehen baina. Azalşadiiji daran zoboolgiin, xyniiji xynei eksploataacalgiin kartiiniiji yderhөө yder byri xaradag baigaa.

Erxim hain azabaidal tuxai meçtaanь, tyrehen niutaghaanь Goorьkiiji terjelxii baalana. Goorьki bolbol Kazaanь oşozo, revoliycioonno kryzooguudta xabaadadag bolhon ba elite revoliycioneer N. Je. Fedoseejevtei uulzahan baina. Fedoseejev bolbol Goorьkiiji social-demokratiin revoliycioonno ideinyydtei tanilsuulza, tereniiji revoliycioonno temeselde hurgana. Ene sredaa soo, Goorьki bolbol bi өөrөө namda dyte xynyyd jyyn deereehee iime muugaar azahuunabiibdi geze oilgohon ba daralagşadtai temeselei şuxala baihiiji mederehen baina.

Dutagdal ba өөriingөө niydөөr bygediiji xaraxa ba duulaxa gehen ermelzelgenь, cexovoi podmaaster Peşkooviiji tala daidaar zaixiijinь baadxahan baina. Caarska Rossiin ugaa jixe tala daida, Povoolzo, Ukraiina, Bessaraabi, Kriim, Kavkaaz ba busad gazarnuudaar, Goorьki bolbol jabagaar jabahan jym. Ede zailganuud xadaa Goorьkiiji znaaniaar, oopedoor bajazuulhan ba kapitaliis stroido ebseşegyi duragyitelgiiji tereende tyrөөhen baina.

Kazaanьdaxi ba Niizne-Noovgorodoxi revoliycioonno kryzooguudtai, Goorьkiin tanil baihan uşar xadaa poliiciin anxaraliiji xanduulba. Poliiciin xaralgada baihan, urdiingaa bagşa Çeekin ba sugtaa baihan stydeent Soomov gegşedtejee barisaatai deereheenь,—udanşgyi niizgorodsko tyrmede tereniiji huulgana.

Goorьki bolbol tyrmehөө syløөlegdeheneigөө hyyleer, „hezegtei xynyydei" razriaadta toologdozo, Aguujixe Oktiaabrьska socialiis revoliyyce xyrter jabahan baigaa.

1892 ondo, „Kavkaaz" geze gazeedte, Aleksei Maksiimoviçiin „Makaar Çyydra" geze tyryyşiinь rasskaaz toiilogdoo hen, ene rasskaaz xadaa terenei jireedyin literatuurna deejatelьnostiiin exi huuri tabihan baina.

Goorьki bolbol „Voolzsko veestnig", „Volgaara", „Samaarska gazeed", „Niiznegoroodsko krai", „Odeesske noovostьnuudta" xabaadaza, xydelmerilhen baigaa. Edeende, Ijegydiiila Xlamiida gehen psevdoniimeer gardag felьjetoonuudtainь zergeşen, terenei rasskaazuud—„Arxiip ybegen ba Lioonьko", „Minii zamşa", „Viivod", „Plootanuud deere", „Izergiiль xygşen", „Sookol tuxai duun" ba busad zoxioolnuudanь toiilogdono. „Orodoi bajalig" geze zurnaalda terenei „Çelkaaş" gehen gaixamşag rasskaaz toiilogdoo hen.

Goorьkiiin byxii tvoorçestvo ba terenei saaşadaxi byxii azabaidalanь, Rossiido revoliycioonno xydeløөnei xygzeltetei, oron dotorxi xysen tyges revoliycioonno debzeltetei sug xamta jabana.

Goorьkiiin tyryyşiinь zoxioolnuud xadaa aradai maassiin lieren bodohonoinь tolotomo gerşe myn baihan ba tede zoxioolnuudanь kapitaliis stroido esergyysen, proletariaadai jabuulhan tyryyşiin tulaldaaji gerşelhen baina. 90 eed onuudai yzeze ymexirşehen literatuura oruu ede zoxioolnuudhaanь, tungalag seberxen halxiaar hebşeelhen baigaa.

Өөhediingөө byxii bejiiji tyrel aradaigaa zol zargalda ygehen, temeselde, syløөde, tujaanda uriaalhan, syløөde duratai, şin gabijaata, erelxeg xynyydei oobrazuud xadaa revoliycioonno optimiizmeer nebterengi, revoliycioonno xysete şuurgiiji uridşalan xarahan, A. M. Goorьkiiin tyryyşiin rasskaazuudta ton todoor xaruulagdana. Ede zoxioolnuud xadaa erxim, zoxistoi haixan azabaidalai tyløө temesegşe yrgen proletaarska maassiin meçtaaji xydoozestvenoor toboiso xaruulhan zoxioolnuud myn.

Goorьki bolbol „xydelmerişen angiiin poziico deere byxiidөө ba organiiçeskeer garza, kommuniizmiin tyløө temeselei talaar, aguujixe Leeninei dytiin nyxerenь bolhon baina" (Moolotov).

Goorьki xadaa 1905 onoi revoliyycede sexe xabaadalsana. Janvaariiin 9-de bolhon buudalgiin gerşe baihan tuladaa, Goorьki bolbol „Byxii orod graazdanuudta ba Jevropeiske gyrenyydei obşçeestvenne hanal bodoldo" xandaza, duragyitelgeer dyyren xandalga bişene, ene xandalgiingaa eseste bişeheniinь: „...Iime zuram xadaa saaşadaa tesegdexe johogyi, tiin Rossiin byxii graazdanuudiiji samoderzaavitai ene darii, erid xatuu ba ebte temeselde uriaalnabdi".

Goorьki daxin arestovaalagdaba. Tere xadaa Petropaavlovska kreepostiiin Trybeecke bastioonoi xyiten, xaranxii byreg kazemaat soo xaagdaa hen.

Tereniiji kreepostьhee syløөlgiin kampaani exilne. „Treepov ezerxen baina" gehen statьjaa soogoo, V. I. Leenin bolbol iigeze bişene: „Xiliin saana, erdemte byrzyaazna oobşçestviin dunda, Goorьkiiin tuhada energiiçne kampaani exilee, tereniiji syløөlge tuxai caarьta aişegdehen zuurşalgada ton olon elite germaanska erdemted ba pisaatelьnuud garaa tabiaa. Mynөө, tedeende Aavstriiin, Fraanciin ba Itaaliiin erdemted, literaatornuud negedebe" (t. VII, xuudahan 97).

Caarska praviitelьstvo bolbol politiiçeske xydeløөnhөө aiza, Goorьkiiji tyrmehee gargana. Goorьki bolbol byxii xysөөrөө revoliycioonno xydeløөnde tuhalalsaza daxin exilbe. Moskvaada zebsegte vosstaaniiin beledxegdeze baixa yjede, terenei kvartiirada bojevoi organizaacanuudai soveşçaaninuud, niuusaar suglaralga boldog, vosstaanida myngen tuhalamza organizovaalagdadag baigaa.

Aleksei Maksiimoviç bolbol „Noovaja ziiznь" geze bolьşeviig gazeediiji organizovaalalgada aktiivnaar xabaadalsaa hen, ene gazeedei zurgaadaxi noomerhoo xoişo, xiliin saanahaa jireze, V. I. Leenin redaktiirovalhan jym.

Aleksei Maksiimoviç bolbol miitingnyyd deere vestypaaldag, samoderzaavida ba kapitaliizmda esergyy zoriuulagdahan xeden olon pyblistiiçeske statьjaanuudiiji bişedeg baigaa. Byrzyaazna gazeedyyd bolbol Goorьkida esergyy jabuulganuudiiji organizovaalna. Ene jabuulganuudtanь eldeb zyhenei social-predaatelьnuud tuhalalsahan jym.

Hyyleerenь, Goorьki bolbol „Exe" geze, өөriingөө gaixamşag zoxiooliiji bişene, eneen tuşaa V. I. Leenin ton ynder segnelte ygehen baigaa.

Revoliycioonno temeselei udxiiji oilgozo şadahan ba aradiiji xamagaalgada zagsahan, xydelmerişen — revoliycioneer Paavel Vlaasov ba terenei exe Niilovniin oobrazuud bolbol erxim hain klassiiçeska oobrazuud myn. Ene poovestь xadaa xydelmerişen maassiin revoliycioonno gegeerelei xeregte mynөөşji ugaa jixe roolьtoi ba ulasxoorondiin proletariaadiiji socialiizmiin tyløө temeselde mobilizovaalna.

V. I. Leenin bolbol „Goorьki xadaa byxedelxein proletaarska xydeløөnde ton jixe tuha xyrgehen ba xyrgexeşji, ugaa jixe xydoozestvenno talaant myn" („Xolohoo bişeg" t. XX, x. 41) tere xadaa „өөriingөө aguujixenyyd xydoozestvenno zoxioolnuudaar өөriigөө Rossiin ba byxii delxein xydelmerişenei xydeløөntei niagta barisaatai bolgohon baina" geze miinte bişe xelee hen. (t. XIV, xuudahan 211).

Goorьki bolbol V. I. Leenintei uulzahan tuxaigaa ugaa jixe bajartaigaar ba xaluunaar bişene. Leenin ba Goorьkiiin xani barisaanь xezee byxende byxezөө.

Aguujixe Oktiaabrьska socialiis revoliyyciin tyryyşiin zilnyydte, Goorьki bolbol Leeninei xytelberi doro, erdemtedei baidaliiji haizaruulgiin komiissiiji tolgoilno, өөrigөө toiruulan pisaatelьnuudiiji sugluulna, „Byxedelxein literatuura" geze izdaatelьstvo bii bolgono. „Kommuniis Internacionaal" zurnaalda xabaadalsahan baina. 1921 ondo Goorьki bolbol ton xyndөөr ybeşelhen ba Leeninei baalalgaar, emnyylxiin tula xiliin saana garhan jym.

Sorrentoodo, Goorьki bolbol „Minii yniversiteedyyd", „Artamoonovuudai xereg", „V. I. Leenin" ba „Kliim Saamginai azabaidalai" tyryyşiin toom, өөriingөө ede erxim hain zoxioolnuudiiji dyyrgehen baina.

1928 ondo, A. M. Goorьki bolbol exe orondoo busaza jiree hen. Soveed arad xadaa inag pisaateliaa xaluunaar amarşalana. Aleksei Maksiimoviç bolbol olomiangan xynyydtei miitingnyydte, sjeezdnyydte, suglaanuudta xabaadalsana. Tere xadaa xezee-negete jabagaar jabahan niutaguudaaraa pytişeestvi xeed, tede niutaguudaa taninagyi. Ende, xezee-negete, ygeitei jaduu baidal, kaatorzna azal delgerengi ba gutaza muudaşahan xynyyd xydelmerildeg baigaa. Goorьki xadaa socialiis poolinuudiiji ba şine indystriaalьna ceentrnyydiiji xarana. Tere bolbol şine Rossiiji, erxe syløөte aradiiji xarana. Bajartai ba zol zargaltai xynyyd tereeniiji xyrieelne. Goorьkişji, өөriingөө exe oronoi tyløө bajartai. Terenei bişexenь: „Bidener xadaa Vladiimir Ilьiç Leeninei geenieer gereltyylegdehen orondo, Ioosif Staalinai bulad durazorigoinь eseşe susaraşagyigөөr, gaixamşag jabuulgataigaar xydelmerileze baigaa orondo vestypaalnabdi".

A. M. Goorьki bolbol exileze jabahan pisaatelьnuudtai, ugaa jixe xydelmeriiji baragdaşagyi eneergiteigeer yngergene. Tereenei iniciatiivaar, şine zurnaalnuud ba izdaaninuud: „SSSR baiguulalta deere", „Literatuurna huralsal", „Kolxooznig", „19-dexi zuunzilei zaluu xynei istoori", „Aguujixe xynyydei azabaidal", „Poeedei bibliooteeke", „Xiliin saana", „Faabrikanuud ba zavooduudai istooriiin" tyryyşiin sbooriguud, „Grazdaanska dainai istoori" ba busad garaza exilhen baina.

Leeninei xani, Goorьki bolbol nyxer Staalinai dyte xaninь baihan jym. Ene gaixamşag xani barisaan xadaa terenei tvoorçestvodonь, kommuniizmiin ideaalnuudai tyløө terenei temeseldenь, Goorьkiiji xyxiөөdeg baigaa. Goorьki bolbol Leenin-Staalinai paartitai xamta jabaa hen. Өөriingөө exe oronoi ynexөөr patriood, Goorьki xadaa socialiis esege oronoigoo halbaraxiinь, aradai zol zargalai tyløө şin zorimgoigoor temesehen baina.

Faşiis palaaçnuudta esergyy zoriuulagdahan, suxal uuraar dyyren, dura gutalgiiji xaruulhan statьjaanuudanь, kapitaliizmiin ymexi sisteemiiji ongilon eliryylhen ba faşiizmda, byxii delxein azalşadai revoliycioonno zebyyrxelgiijinь jixedyylhen baina.

Gansa le, Maarks—Eengelьs—Leenin—Staalinai huragaal xadaa proletariaadiiji syløөlxe, xyntyreltenii kapitaliis bogoolşolgohoo syløөlxe zyb zamiiji zaana geze Goorьki medehen baigaa.

Goorьki bolbol faşiizmda esergyy, dyleteme temesegşe baigaa. Tere xadaa faşiis vaarvarnuudai ton zutar zerlig jabadaldanь esergyy proteestiin duraa gutahan goolosiiji byxii delxei deere yrgehen baina. Goorьki bolbol „professionaalьna gymaniistnuudai hanaa aldalganuud ba joololgonuudta xaixaramzaa zaaxanşji tabinagyi, daisaniiji xairagamgyi xiudaxa xeregtei" geze xelee hen.

Xyntyreltenei zol zargalai ty... lөө eseşe susaraşagyi temeseg... şe, Goorьki bolbol bodoto gym... maniizm—ene xadaa proleta... riaadai gymmaniizm myn, tere... nei zorilgonь—byxii oronuuda... darlagdagşadiiji kapitaliizmii... bulad habarnuudhaa syløөlelge... myn geze medehen jym. En... gymmaniizm xadaa proletariaa... dai daisadiiji eliryylen butaso... xingyigөөr bejelyylegdeze bol... xogyi.

Egeel iimehee, A. M. Goorь... ki bolbol өөriingөө gaixamşa... statьjaanuud soo, daisan yşө... amidii, tere xadaa bulan tox... byrihөө bidenerei xoinhoom... nai azaglana ba manai alduu... endyy, ohol jabadal byxenii... xeregleze xezeedeşji şadax... geze bidenerte xododoo ha... nuuldag hen.

„Kylьtyyrenyyd tuxai" gez... statьjaa soogoo, Goorьki xadaa... manai socialiis exe oron tuxai... Sojuuzai araduudai erdem beli... geinь ba talaantnuudainь tuxai... tedenerei azalainь geroiizm tu... xai xelene, azal xadaa mana... orondo iskyysstve boloo, „Lee... ninei hurgaalaar ba paartiaar... Ioosif Staalinai ulam byri urga... baigaa, baragdaşagyi enieergeer... xytelberilegdegşe, Soveed Socia... liis Respyyblikenyydei proleta... riaad bolbol şine kylьtyyriiji,... azalşa xyntyreltenei şine istoo... riiiji baiguulna" geze bişee hen.

Goorьki bolbol soveed ara... duudai zol zargaltai ba zazlitoç... na azabaidaldanь bajarlana. Te... re xadaa staxaanovska xyde... løөji amarşalana. Tere xadaa... oroldostoigoor, byxii goolosoo... roo, kommuniis paartitai—xy... delmerişen angiiin gansa le... voozdьtoi solidaarna baixiijinь,... byxii delxein azalşadiiji uriaal... han baina.

Leenin ba Staalinai xelbere... şegyi xani ba soraatnig Goorь... ki bolbol kommuniizmiin xere... gei tyløө xelbereşegyi, jama... xatuu zorimgoi temeselşe bai... hiijinь, tere xadaa byxii del... xein azalşadai dunda jamar... xizaarlaşagyi avtoriteedtei bai... hiijinь, faşiizmda terenei ze... byyrxelgiijinь, daisad medehen... baigaa. Goorьki bolbol soveed... aradiiji, өөhediingөө daisadtai... temesexiijinь hurgaa hen. „Xer... bee daisanai suxariaagyi haanь,... —tereniiji ygei xedeg jym"... geze A.M.Coorьki bişehen jym.

Şooluulhan trockiis-buxaarin... ska aluurşad ba şpioonguudai... faşiis baanda bolbol aguujixe... aradai aguujixe xybyynei bu... salma ami nahiijinь xoroto... muuxaigaar tahalhan baina.

Kylьtyyriin aguujixe maaster,... ygiin geniaalьna xydooznigoi... geegdeheneinь gaşuudal xadaa... soveed aradai zyrxendenь xa... tuu xursaar mederegdeheer... baina. Soveed arad bolbol xe... zeedeş martaxagyi, inag pisaa... teliiingaa nalıa barahanainь... tyløө daisadta xariuusaza şa... daa ba saaşadaaşji şadaxa... Goorьkiiin nere ba terenei xo... soroşogyi zoxioolnuudanь by... xii azalşa xyntyreltenei zyrxe... nyydte ba xeregyydtenь myn... xedөө baixa.

TYMAANOV.

MOSKOOVSKO ZOOLOGIIÇESKA PAARK

Ijyyniiin 18-da, Sojuuzai stoliica bolbol terenei kylьtyyrne gaixamşag oçaaguudai negen—Moskoovsko zoopaarkiin 75 zileinь jybileiji temdeglexenь.

75 zilei urda tee, amitadiiji ba urgamalnuudiiji akklimazaacalgiin oobşçestvo bolbol Moskvaada zoologiiçeska saadiiji neehen baina. Moskoovsko yniversiteedei profeessor Bogdaanov xadaa zoosaadai faktiiçeska organizaatoronь baihan jym, tere bolbol jesteestvenne nauukanuudai ba Daarvinai hurgaalai propagaandiin tyløө energiiçne temesel jabuulaa hen.

Nauukada dyterxii baihanaa xaruulxiiji xyseze, caarska praviitelьstvo xadaa tyryyşeer, zoologiiçeska saad doro—Neskyyçne saadiiji ygexii zybşerehen baigaa. Gebeş, xojor zil bolood, egeel neerxiinь urda tee, zoosaad baiguulagşad xadaa „Neskyyçne saadta zoologiiçeska saadiiji baiguulgada zybşerexenь, gosudaarь imperaatorta taagyi baibal" gehen medeeseliiji gente abahan jym.

Udaan bederelgenyydei ba jadaralnuudai hyyleer, Preesnenske togtomol uhanuudai territooriiiji zoosaadai huuri bolgon şilehen baina. Akklimazaacalgiin oobşçestvo xadaa materiaalьna zөөrinyydgyi baigaa. Profeessor Bogdaanov bolbol ene xeregte obşçeestvennostiiiji xanduulaa hen.

Professuura ba stydeençestvo bolbol terenei uriaadanь xaluunaar xandahan jym. Profeessornyyd xadaa tyleberitei xeden leekcenyydiiji unşahan, stydeentnyyd xadaa bişeze abalgiin liistnyydeer baga myngge sugluulhan baigaa. Ede zөөrinyydeer zveriinec abtaa hen, ene zveriinec bolbol moskoovsko zoologiiçeska saadiiji baiguulxiin tula yndehe huurinь bolhon jym.

Gyrenei demzeltiiji abangyi, akklimazaacalgiin oobşçestvo bolbol zoopaarkjaa, argatai deelьcenyydte areendade tuşaaxa baatai bolhon baigaa, ede deelьcenyyd xadaa udanşgyi, saadiiji zugaa naadanai zavedeeni bolgoşxioo hen.

Moskoovsko zoopaark xadaa balagaan şaxuu bolgogdoşohon baigaaşji haanь, zarimdaa, entyziaastnuud—sotryydnigyydtenь, baga zergiin aşag tuhatai xemzeejabuulganuudiiji yngergegdeze şadagdadag baigaa. Tiin, zygiin azal, zagahabarilga, şubuun azal, malazal gegşedei talaar tyryyşiin liybiitelьske kryzooguud baiguulagdaa hen. Zoologiiçeska saadai laboratoorido yşөө stydeenteer, hyyleerenь direektoreer, akadeemig Kylaagin xydelmerilhen jym. Elite antrogoloog profeessor Anyyçin xadaa zoopaarkiin materiaalnuud deere өөriingөө tyryyşiin nauuçna xydelmerinyydiiji bişee hen.

1919 onoi maartda, Vladiimir Ilьiiç Leeninei gartabilgataigaar, moskoovsko zoopaarkiiji nacionalizaacalga tuxai dekreed gargagdahan baina. Ene yderhөө xoişo, nauuçna ba kylьtyyrne-gegeerelei yçrezdeeni bolhon zoopaarkiin istoorinь exilne.

Moskoovsko zoopaark bolbol soveed zasagai zilnyydte ugaa jixe xydelmeri jabuulaa. Mynөө, SSSR-ei zoopaarknuudta xomor, ton honirxoltoi amitad ende xaruulagdana. Ende, SSSR-te gansa le afrikaanska zaan, myn tereşelen yssyriiiske barasuud ba busad bii.

Amitadainь kolleekce tahalduugyi nemeze baina. Mynөө yjede, zoopaarkda 516 janziin amitad bii, tedenerei niite toonь 4500 ekzempliaarnuudhaa deeşe bolno.

Olonxi amitadanь kleetkenyydte xaalgaatai baihanaa, tereenhee gargagdaza, baga syløө xaruuhalalgada oruulagdanxai. Zoopaarkda, 14 gaa şine territoori ygteze xereglegdee, tereen deere, amitad xadaa priroodno ysloovinuudta ylemze dyterxii orşom baidalda bailgagdana.

1934 ondo, urdanь zoopaarkiin edir zaluu bioolog baihan V. V. Çaaplina bolbol zoopaarkiin şine territoori deere zaluu amitadai ploşçaadkiiji baiguulhan baina. Ende, arsalanai, barasai, xara gyrөөhenei, ynegenei, şoniin gylged xamtadaa xymyyzyylegdene. Ende, exiin orxizorxihon, angai haja tyrehen gylged xadaa iskyysstvenneer xoolluulagdadag baina.

Nauuçna talaar, ede zilnyydei torşo soo, gylgediiji abxa ba zaluu anguudiiji urguulxa zorilgo gol tyleb şiidxegdee. Urdanь SSSR-te xiliin saanahaa asaragdadag baihan olon amitad bolbol mynөө manaida ydedeg boloo.

Zoopaark xadaa sentei arhatai anguudiiji şinzelen yzexe talaar jixe honin xydelmeri jabuulaa. Bulaganiiji xoolluulxa ba bairaluulxa zyb receeptnyydiiji zoxioon gargaza, zoopaark bolbol ene sentei angai ydexe jabadaliiji tuilaa. Bulagan xadaa speciaalьna pitoomniguudta bairaladag ba hainaar ydedeg baina.

Ynderkvalificiirovanne nauuçna xysenyydei xydelmeri, nauuçna narin niagta yndehe huuri deere ediee xooliijinь racionalizaacalga ba profilagtiiçeska xemzeejabuulganuudai xygzelte bolbol amitadainь yxeliiji erideer dooşoruulaa. 1937 ontoi sasuulaa haa, tedenerei yxelenь 4 daxin baga boloo. Amitadainь dunda yzegdedeg zarim xynde xyşer ybeşenyyd tonşji ygei bolşoo. Tyberkylioozoor, harmagşadai ybeşeledeg uşar jixete xoroo.

Zoopaark bolbol stoliiciin azalşadai dunda ugaa jixe popyliaarnostьtai baina. Gansa le 1938 onoi torşo soo, gurba millioon şaxuu,—1913 onoixihoo 10 daxin olon, 1935 onoixihoo xojor daxin olon xy... nyyd zoopaarkda jireze xara... han baina. 1938 ondo, zoopaar... kiin leektornyyd xadaa amita... diiji demonstriirovalan leekce... nyydiiji unşaza, stoliiciin 375... klyybyyd, ulaan bulanguudaa... jabaza, 160 miangan xynyydiiji... obslyyzebelhen baina.

Zoopaarkiin bagaşuudai praaz... dniguud bolbol tusagaar inag... lalaar xylieegdedeg. 1938 ondo,... zoopaarkda 1.085200 bagaşuud... oşozo xarahan baina. (1914... ondo 61.722 bagaşuud xarahan... baigaa). 1939 ondo, „Şubuudai... yderte" zoriuulagdahan, mos... koovsko bagaşuudai tradicioon... no praazdnigta 30000 bagaşuud... baigaa.

1924 onhoo xoişo, zoopaark... da, amitadai xoinohoonь xa... ruuhalan azaglaxa edir zaluu... naturaliistnuudai kryzoog xy... delmerilene. Seminaarnuud bai... guulagdaa, tende, Soveed So... juuzai erxim zoologuud bolbo... leekcenyydiiji unşana.

Revoliyyciin urda tee, dvo... riaansko-kypeeçeske Mosko... vaagai zugaa naadanainь jadu... zavideeni baihan, Moskoov... sko zoopaark xadaa nauuçna... şinzelelgiin gaixamşag yçrez... deeni boloo.

L. OSTROOVSKI.

Zoopaarkiin direektor.

ZURAG DEERE: Aleksei Makciimoviç Gooriki 1902 ondo.

Propagandiistnarta konsulьtaaca

SSSR-ei azalşadai materiaalьna ba kylьtyyrne xemzeegei debzelte

ojordoxi tabanzilei azaxiin vna ba şiidxexii zorilgonь a SSSR-ei aradai azaxiin iiçeske rekonstryykciiji tyelge baigaa.

e zorilgo gaixamşagaar gegdee. Aradai azaxiin texske rekonstryykce gol tyygesxegdee. Eneenei yn huuri deere, promiişlen iin ba traansportiin taxojordoxi tabanzilei daabolzorhoo urid dyyrgegn ba xydee azaxiin gol a halbarinuudaar(oroohoor, oogoor) daabarinь ylyylen gegdehen baina. Aradai in urgalta bolbol azalşadai iaalьna-kylьtyyrne xemi debzeltede predposiil bolzo ygee. Xojordoxi talei plaanda xaraalagdahaohoor, aradai xereglelgiin eenь xojor daxin ba deeixe boloo.

ksploataaciiji ygeixelge ba i azaxiida socialiis sistee byxezyylge, goorodto ba vnide xydelmerigyidelge bolgogdohon ba tereentei otoi jaduu baidalai ygei n jabadal, promiişlennosaixabtar jixeer yrgedelge delmerişedei toogoi tahayi urgalta, xydelmerişed lxoozniguudai azalai byn urgalta, kolxoozuudta iiji mynxedenь bexizyylge lxoozuudiiji aixabtar olon i tyryyklaassna traaktor ba xydee azaxiin maşiidaar xangalga,—ede bybolbol,—geze nyxer Staaartiiin XVIII sjeezd deere hen,—xydelmerişed ba adai materiaalьna baidalai xi urgaltada reaalьna ysuudiiji baiguulaa. Xydeledei ba tariaaşadai matea baidalai haizaralga xaanai oronoi jixeşeg xyolxo ba xydelmerişed ba adai intereesyydiiji obsalagşa, intelligeenciin maьna baidaliiji haizaralgada stvenne asarhan baina".

dai azana amagalan baiba azalşadai kylьtyyrne egei debzexetei xamta azaxiin texniiçeske reykciiji tygesxelge—ede e xadaa soveed oobşçestndeheeree şinedxegdexe lei arbanzil soo, terenei stryyktyyriin erid xubiabadaldanь ysloovi bain baina.

nee xyrter manai ende iizmiin baigaa haanь,—artiiin XVIII sjeezd deer Moolotov xelee hen,— orondo, kapitaliizmiin oronuudtai adaliaar, myiil gansa millioon bişe erigyişyyd gooroduudta hen, mynee miil arbaad n bişe ylesxelengyyd ba ad dereevninyydte baixa ynee bidener bolbol tiidalhaa esesien garaabdi, alig ba jixe xygzeltete kapitaliis oronoi hanaxagyi, ba goorod ba den azalşadai, urgaza baiitenyydiiji ugtan, xysed geeree jabaza baigaa, azana amagalan baidalai i tiime jixe debzeltiin diiji baiguulza bainab-

i oron bolbol Jevroomze xygzengi kapitaliis iiji ba Ameerikiin xol-Ştaaduudiiji tereşelen iiçeska talaaraa xysexe ıь garaxa—gehen SSSR-omilçeska gol zorilgiiji eska bejelyylze exilee.

daxi tabanzil—ene xaor-gurban taban zil soo dahan staalinska zorilxelgede aixabtar serьetaapanь bolno. Gurbaanzilei torşo soo aradai ge xadaa nege xaxaddaxin urgaxa baina. de adalişuu jyymiiji kaoronuudta duulaa la?—artiiin XVIII sjeezd deer Moolotov xelee hen,— e aradai azana amagadaliiji, jyrdee, manai xaxadai zergeerşji xele deeşelyylxiiji, neges oron orolsood yzegel rzyaazna progreesseer, ai bajaliguudaar ba buhairxadag, tedener xadaa eregei tylee orolsood de xynyydiiji xaraa haa, nel baixa hen. Zygeer, d xynyyd xaragdaggyijinь, taanar medenet. Kapitaalai oronuuddaxi gospoodstvologşo anginuud xadaa tiime zorimgoinoriiji tyrenegyi".

Xojordoxi tabanzil soo xydelmerişedei ba slyyzaşçinerei toonь 17,6 proceenteer urgaa, gurbadaxi tabanzil soo tedenei toonь, 1937 onoixitoi sasuulabal 21 proceenteer olon bolxo baina.

SSSR-te krizisyydşji, xydelmerigyidelgeşji ygei ba baizaşji şadaxagyi. 1938 ondo SSSR-ei xydelmerişedei ba slyyzaşçinerei toonь 28 millioon xynyyd baigaa.

Xojordoxi tabanzil soo zaarabotna xylehenei foond plaanaaraa 55 proceent urgaxa baihan aad, 151 proceenteer jixe boloo, xydelmerişedei ba slyyzeşçinerei zileinь zaarabotna xylehen xadaa dunda zişeegeer—113,5 proceenteer, tailbarilan xelebel, xojorhoo ylyy daxin urgaa. Gurbadaxi tabanzilei plaanda, zaarabotna xylehenei, dunda zişeegeer, 37 proceenteer urgalta ba zaarabotna xylehenei foondiiji 67 proceent jixe bolgoxoor xaraalagdahan baina.

Şine ekonomiiçeska kriizisei foon deere, kapitaliis oronuudta xydelmerişedei zaarabotna xylehenei ulam byri baga bolxonь yrgelzelheer ba zogsoltiin (zastoijiin) yndehen deere xydelmerigyidelge xadaa yşee jixeer yrgedeze baixadanь, SSSR-ei azaxiin socialiis sisteeme bolbol kapitaliis sisteemehee ylemze hain baihaniinь ilangajaa todoor xaragdana.

Xojordoxi tabanzilei zilnyyd soo kolxoozno tariaaşadai materiaalьna azana amagalan baidalai haizarhiiji udaadaxi medeenyyd xarakterizovaalna:

Kolxoozoi myngen doxood bolbol 1933 ondo 5.661,9 millioon tyxerig baihanaa, 1937 ondo 14.180,1 millioon tyxerig xyrter deeşelee.

Oroohoto azaltai raloonuudta, dunda zişeegeer, nege kolxoozno ailda oroohо ygelge xadaa 1933 ondo 61 pyyd baigaa, yrehen, yrehenei straxovoi foondnuud, xamtiin malai tezeelei foond, tariaa tuşaalga, MTS-iin xydelmeriiln tylee naturoplaata g. m. toololsoxogyide, 1937 ondo 144 pyyd xyrtehen baina.

Edieenei produuktnuud, miaxan, zagahan, eexen, saaxar ba kondiiterska izdeelinyydiiji kolxoozniguudai dyyşede xereglelge xadaa 4 zilei torşo soo (1933-37 onuud) kolxoozniguudai biydzeedei medeegeer xojorhoo ylyy daxin jixe bolhon baina.

Kolxoozniguud bolbol bygedeeree ynieetei bolgogdoo. Kolxoozuudai zaziitoçna baidal faakt boloo.

Gurbadaxi tabanzilei plaan bolbol kolxoozniguudai doxoodiiji nileed jixe bolgoxoor xaraalahan baina, enenь xadaa kolxoozuudai azalai byteesiin urgaltiin, xydee azaxiin byxii kylьtyyrenyydei urgasiin deeşelyylhenei ba malazalai produktiivnostiiin jixe bolhonoi rezylьtaad bolno.

Azalşadai xudaldan abalgiin arga şadabariiin urgalta xadaa xereglelgiin zyilnyydiiji yiledberilgiin yrgedxelgetei zoxildono. Socialiis xydee azaxiin, ilangajaa oroohonoi ba texniiçeske kylьtyyrenyydei talaar amzalta, edieenei indyystriin xysen tyges debzelte, esestee, xyngen indyystriin xygzelte—ede bygede bolbol xojordoxi tabanzil soo yrgen xereglelgiin izdeeliiiji ba yiledberiiin produuktiin xojorhoo ylyy daxin urgaltiiji xangaa, xarin zarim produuktnuudainь gurba daxin jixe bololgiiji xangahan baina. Soveed, gyrenei, koperatiivna ba kolxoozno xudaldaan yrgeneer delgeree. Tovaaroborood urgaa. Eneenei rezylьtaadta, xojordoxi tabanzil soo xileemende ba edieenei busad produuktnuudta, tereşelen yrgen xereglelei promiişlenne tovaarta baihan kaartoçna sisteeme boliuulagdahan baina.

Gurbadaxi tabanzil soo xydee azaxiin produukca xadaa 52 proceenteer jixe bolxo johotoi: gurbadaxi tabanzilei esesţe zilbyriin oroohо xuriaalga 8 milliaard pyyd bolxo uşartai baina; saaxarna sviookliiji xuriaalga 282 millioon ceentner xyrexe johotoi, xloopok-siirca — 32,9 millioon ceentner; eberte tomo mal—40 proceent, gaxai—100 proceent, jamaad ba xonid—110 proceent urgaxa johotoi baina.

Eneenhee gadna, paartiiin XVIII sjeezd bolbol xydelmerişediiji xangalgiin zorilgiiji ton şuxala xereg bolgon tabihan baina.—„... Moskvaaji, Leeningraadiiji, Bakuuji, Xaarьkoviiji, Donbaassai, Kyzbaassai, Goorьkiiin promiişlenne ceentrenyydiiji ba byxii busad tomo gooroduudiiji toiruulan, ede ceentrenyydiiji oovoşçonuudaar, kartaavkanuudaar xysed xangaza şadaxa, hy ba miaxaar myn nileed xangalsaxa, **kartoofelьno-oovoşçno** ba **malazalai baazanuudiiji** baiguulxa".

Xydee azaxii bolbol xyngen ba edieenei promiişlennostiiiji serьjoogoor xangaxa baina. Şinenyyd tekstiilьne, trikotaazna, oimhonoi, şveine ba gutalai faabrikanuudiiji, saaxarai zavooduudiiji, kondiiterska ba sain faabrikanuudiiji, miaxanai ba zagahanai kombinaaduudiiji baiguulga ba ede halbarinuudai promiişlennostiiin xydelze baigaa predprijaatinuudai xydelmeriiiji haizaruulga, esestee, niutagai promiişlennostiiiji ba promesloovo kooperaaciiji byxiixemzeegeerenь xygzyylelge bolbol yrgen xereglelei izdeeliiiji ba edieenei produuktiiiji byteen gargalgiin saaşadaxi yrgedxeliiji xangaxa baina.

Yrgen xereglelgiin zyilnyydiiji yiledberilelge xadaa gurbadaxi tabanzil soo 1,7 daxin urgaxa baina.

Xereglelgiin urgalta xadaa gyrenei-kooperatiivna tovaarooboroodoi dalaisatai taaraldana. Ene xadaa 1932 ondo kolxoozno xudaldaantai xamta 45,8 milliaard tyxerig baihan aad, 1937 ondo—143,7 milliaard tyx. bolhon ba 1942 ondo (kolxooznoxudaldaaji toolongyigeer) 206 milliaard tyx. xyrter urgaxa baina.

Gurbadaxi tabanzil soo doxoodoi urgaltiin teempiin talaarşji, tovaarooboroodoi urgaltiin teempiin talaarşji dereevni xadaa goorodhoo nileed urid jabaxa baina. „Ene xadaa,—geze paartiiin XVIII sjeezd deere nyxer Moolotov xelee hen,—goorodoi ba xydeegei xynzonoi azabaidalai materiaalьna ba kylьtyyrne xemzeeji ulam ulam dyteleldyylxiin tula soveed zasagaar jabuulagdadag liinide zoxildoxo baina. Ene xadaa azabaidalai byri ton doodo materiaalьna xemzeede xeden olon veekenyydei torşo soo baihan tariaaşadta manai oovşçestviin tyryy angiiin, xydelmerişen angiiin zyghee tuhalxa jabadaliiji bejelyylxe zorilgodo xariuusaxa baina".

Byri, paartiiin XVII sjeezd deere, nyxer Staalin bolbol SSSR-te tomonuud goorodoi ba promiişlenne ceentrenyydei yzemzenь yndeheeree xubilaa: muuxai xaranxii, xynde baidal ygei boloo; şineer barigdahan gereltei, xydelmerişedei kvartaalnuud urgaa geze temdeglee hen. Gurbadaxi tabanzil soo baira baidalai bariiganuudiiji baiguulalta byxii xemzeegeeree tyrgen meetodeer yiledberilegdexe baina. Tabanzil soo, 35 millioon kvadraatna meetr ploosçadьtai şine bairanuud aşagialgada oruulagdaxa baina. 50 gooroduudaar şine vodoprovooduud, 45 goroduudta—kanalizaaca, 8 gooroduudta—tramvai bii bolgogdoxo baina.

Xydelmerişen angiiin ba byxii azalşadai materiaalьna ba kylьtyyrne azana amagalan baidal bolbol elyyriiji xamagaalgiin xygzeltede imagta le jixeer xaragdana. Elyyriiji xamagalalgada gyrenei gargaşanь xadaa 1937 ondo 10,3 milliaard tyx. baihanaa, 1942 ondo 16,5 milliaard tyxerig xyrter urgaxa baina.

Tereşelen gyrenei socialьna straxovaaniiin biydzeedei urgalta pokazaatelьna baina: ene xadaa 1933 ondo 4 milliaard 799 million tyxerig baihanaa, 1938 ondo—6 milliaard 323 million tyxerig bolhon jym.

Kyroortnuudta, sanatoorinuudta ba amaraltiin gernyydte azalşadai elyyr hain amaraltiiji xangaxiin tylee negedexi tabanzil soo 423 millioon tyxerig gargaşalagdahan aad, xojordoxi tabanzil soo—2 milliaard 516 millioon tyxerig, todorxoilon xelexede, 6 daxi şaxuu jixe boloo, gurbadaxi tabanzilei negedexi zilde—milliardhaa deeşe tyxerig. 16 millioon şaxuu xydelmerişed ba slyyzaşçiner bolbol xojordoxi tabanzilei zilnyyd soo sanatoorinuudta, amaraltiin gernyydte, amaraltiin ydere-baazanuudta amarahan baina, xarin gurbadaxi tabanzilei gansal tyryyşiin zilde (1938 on) 4 milliioon 300 mianga şaxuu xynyyd amaraa.

Bolьşeviig paaiti ba soveed praviitelьstvo bolbol exenyydei ba xyygedei tuxai imagta anxaralaa tabina. Tyrexe bolhon ba tyrehen azalşad exenernyydte tuhalamzanь xadaa gyrenei socialьna straxovaaniiin biydzeedeer negedexi tabanzil soo 218 millioon tyxerig baihan aad, xojordoxi tabanzil soo—1 milliaard 510 millioon, todorxoilon xelexede, 7 daxin jixe bolhon baina. 1939 onoi exinde olon xyygedtei exenyydte gyreneer tylegdehen tedxemziin syymmenь 2 milliaard tyxerig bolhon baina. Xyygedei yçrezdeeniiin halbarinuud: konsulьtaaca, hynei kyyxninyyd, jaaslinuud, xyygedei saaduud urgaa. Tyrexe bolhon ba xyxeer xyygedtei exenyydte specialьna amaraltiin gernyyd baiguulagdaa. Gurbadaxi tabanzil soo sag yrgelziin jaaslinuudai ba xyygedei saaduudai huuriiinь too 1,8 millioonhoo 4,2 millioon xyrter urgaxa baina.

Zilhee zil byri pioneerske laagerьnuud ba xyygedei sanatoorinuud urgana. Amaraltiin gernyydte ba pioneerske laagerьnuudta 1936 ondo—347 miangan, 1935 ondo—777 miangan, 1938 ondo—1 millioon 789 mianga. Mynee yjede SSSR dotor 11 mingahaa deeşe pioneerske laagerьnuud bii.

SSSR-ei xeden milliioon xydelmerişed ba slyyzaşçineriiji xabaaduuldag fizkylьtyyre, spoort, tyriizm bolbol azaliiji ba xydelmerişen angiiin baidaliiji elyyr hain bolgoxo gehen, soveed zasagai ene gigaant jixe xydelmeride nemegdene.

Azalşadai kylьtyyrne debzelliin talaar, soveed gyrenei amzalta bolbol nileed jixe. „Aradai kylьtyyrne xygzeltiin talaar xaraxada, otçoodno yje bolbol johoorool kylьtyyrne revoliyyciin yje baigaa,—geze paartiiin XVIII sjeezd deere, doklaad soogoo nyxer Staalin xelee hen,—SSSR-ei nacionaalьnostьnuudai xelenyyd deere bygedeniitiin ujalgata exin tyryyşiin erdemiiji azabaidaldanь nebteryylge, byxii şatanuudai hurguulinuudai ba huragşadai toogoi urgalta, deede hurguulinuudaar gargagdadag speciaiistnuudai toogoi urgalta, şine, soveed intelligeenciiji baiguulga ba byxezyylge —aradai kylьtyyrne debzeltiin niite kartiina iime baina".

Xojordoxi tabanzilei torşo soo, exin ba dunda hurguulinuudai huragşanarai toonь 21,3 millioonhoo 29,4 millioon xyrter urgaa, eneentei xamta 5-7 klaassuudai huragşanar xojor daxin yrgezee, 8-10 klaassuudta 15 daxin, olon boloo. Huralsalai deede zavedeeninyydte huragşanarai toonь 550 mianga xyrter urgahan baina.

Xydelmerişen angiiin kylьtyyrne-texniiçeske xemzeeji inzeneerne-texniiçeske azalai xydelmerilegşedei xemzeede xyrter yrgexe gehen istoriiçeska zorilgiiji şiidxelgede profsojuuz bolbol jixe ba xariuusalgata roolьtoi baina. Profsojuuz bolbol mynee yjede ton xygzengi kylьtyyrne-gegeerelei yçrezdeeniiin halbarinuudtai: 6 mianganhaa deeşe kiyybtei, 16 miangan biblioteekenyydtei 80 miangan ulaan bulanguudtai, 2 mianganhaa deeşe raadioyzeltei baina.

Yzeg bişeg medexegyiji likvidaacalga tygesxegdeze baina. Gansaxan le 1936 ba 1937 onuudta yzeg bişeg medexegyi I millioon 287 miangan xynyydiiji ba yzeg bişeg baga medexe 1 millioon 616 miangan xynyydiiji profsojuuz bolbol hurgaza gargaa. Rrofsojuuzai biblioteekenyyd (xysed bişe medeegeer) 4 millioon sag yrgelziin unşagşanartai baina. Klyybne samoobrazovaatelьna ba xydoozestvenno kryzooguudta milliioon şaxuu xydelmerişed ba slyyzaşçiner huraza baina, ulaan bulanguudai dergedexi kryzooguudta—5-6 millioon xynyyd huralsana.

Xojordoxi tabanzilei torşo soo, ilangajaa BKP(b)-ein CK-gei 1935 onoi dekaabrьska Pleenymhee xoişo, xydelmerişedei texniiçeske huralsal yrgeneer delgeree. Tyryy staxaanovcuud bolbol socialiis azalai maasterai kyyrsenyydte huraza baina, erximei erximyyd—promiişlenne ba traansportna akadeemenyydte huralsana. Tedener bolbol deede texniiçeske hurguuliiji dyyrgehen nyxedtejee xamta xydelmerişen angiiin yiledberiiin-texniiçeske intelligeence bolno.

„Ede byxii ugaa jixe kylьtyyrne xydelmeriiin rezylьtaadta,—geze paartiiin XVIII sjeezd deere nyxer Staalin xelee hen, —xydelmerişen angiiin tariaaşanai, soveed slyyzaşçinerei zergenyydhee garhan, bejeeree ba miaxa şuhaaraa manai aradai, olontoonoi şine, soveed intelligeence,—eksploataaciin jarmoo geeşiiji mededeggyi, eksploataatornuudta duraagutadag ba SSSR-ei araduudta etigeltei ba ynen sexeer slyziilxeer belen baihan intelligeence manaida urgaza garhan ba emxiden bii bolhon baina.

Ene şine, aradai, socialiis intelligeenciin urgaza garhan jabadal xadaa manai oron dotor kylьtyyrne revoliyyciin egeel şuxala rezylьtaaduudai negenь myn bolno geze bi hananab".

Leenin-Staalinai paartiaar zorigzuulagdadag ba zoriuulan şiglyylegdedeg soveed aradai tvoorçeska xyseniinь baragdaşagyi. Socialiis kylьtyyriiji bajazuuldag ba manai exe oronoi aldar soliiji arbidxadag gaixamşagta talaantnuud aradai dundahaa tyrene ba urgana.

Soveed aviaaciin ilalta, çeliyyskinei epopei, Seeverne poliusiiji bolьşeviigyydeer dailan abalga bolbol byxii delxei deere suriaatan duuldahan baina. Ede zilnyydte soveed erdemtenei ba pisaatelьnuudai, xydoozniguudai ba kompoziitornuudai amzaltanuud aixabtar jixe. Soveed teaatrnuudai ba kinemaograafiiin amzaltanuud xadaa bygedeer mederegdehen baina. Soveed myzekaantnuud bolbol ulasxoorondiin sorevnovaaninuudta gabijaataigaar, negedexi huuri ezelee.

Azalşadai kylьtyyrne xemzeeji saaşadanь ulam deeşelyylxe plaanda gurbadaxi tabanzileer iimenyyd jixenyyd xemzeejabuulganuud xaraalagdahan baina gebel, gooroduudta bygedeniitiin dunda huralsaliiji bejelyylxe ba dereevnideba byxii nacionaalьna respyyblikenyydte bygedeniitiin doloonzilei dunda huralsaliiji tygesxexe gehen baina. Gooroduudta ba xydelmerişenei posioolkonuudta huragşanarai toonь 8,6 millioonhoo 12,4 millioon xyrter urgaxa baina,xydee niutaguudta—20,8 millioonhoo 27,7 millioon xyrter. Gurbadaxi tabanzil soo, stydeentnyydei toonь 650 miangan xynyyd xyrter olon bolxo.

Kylьtyyrne-gegeerelei yçrezdeeniiin seetьnyyd— klyybyyd, kylьtyyriin gernyyd, biblioteeke ba unşalgiin gernyyd, kinoteaatrnuud, stacionaarna ba busad kinoystanoovkanuud olon bolxo baina.

Xydelmerişen angiiin kylьtyyrne-texniiçeske xemzeeji inzeneerne-texniiçeske azalai xydelmerilegşedei xemzeede xyrter yrgelgiin istoriiçeska zorilgo bolbol nileed uragşaa jabaxa baina.

Goorodoi ba dereevniiin azalşadiiji kylьtyyrne-baidalai talaar obslyyzevalalgada gyrenei gargaşa (gegeerelde ba elyyriiji xamagaalalgada, olon xyygedtei exenyydte tedxemze sociaalьna straxovaaniiin ba xydelmerişed ba slyyzaşçineriiji kylьtyyrne-baidalai talaar obslyyzevalalgada) 1942 ondo (bairiin ba kommynaalьna baiguulaltada gyrenei gargaşahaa gadna) 53 milliaard tyxergi xyrter urgaxa johotoi baina, ene xadaa 1937-doxi ontoi sasuulabai 1,7 daxin jixe bolxo jym.

Staalinska Gurbadaxi Tabanzil soo profsojuuzai zorilgo aixabtar jixe. 1928 ondo, negedexi tabanzilei exinde SSSR-te 11 millioon 600 miangan xydelmerişed ba slyyzaşçiner baigaa, tiixedenь profsojuuz xadaa 7 millioon 6010 miangan xynyydiiji negedyy deg hen. 1933 ondo. xojordoxi taaanzilei exinde SSSR-te 22 millioon 300 miangan xydelmerişed ba slyyzaşçiner baigaa, tiixedenь profsojuuz bolbol 15 millioon 900 miangan xynyydiiji negedyyldeg baihan jym. 1937 ondo, xojordoxi tabanzilei eseste, SSSR-te 27 millioon xydelmerişed ba slyyzaşçiner baihan ba profsojuuz bolbol 23 millioon xynyydiiji negedyylhen baina, todorxoilon xelexede, oronoi jixe nahata xynzonoi dyrbeneinь nege şaxuunь bolno.

Profsojuuzai organzacioonno xyseşadabariiiji bexizyylelgede ba socialiis baiguulaltada tedenei rooliiiji yrgexe jabadalda paarti ba praviitelьstvo bolbol sagyrgelze profsojuuzda aixabtar jixe tuhalamza ygene.

BCSPS-ei VII pleenyym (1938 onoi sentiaabrь) bolbol nileed olon profsojuuzna organuudiiji xydelmerişedei baidalai xereglelii ji obslyyzevalalgada boloşogyi bespeeçneer xandadagiijinь kritikovaalhan ba bairiin, kylьtyyrne-baidalai baiguulaltada xudaldaanai seetьnyydei xydelmeride ba xamtiin edieenei predprijaatinuudta yderbyriiin kontroolь organizovaalxiiji ujalgalahan baina. Gurbadaxi tabanzil soo ene xydelmeri bolbol sistematiiçeska xaraaktertai ba yrgen dalaisatai bolxo johotoi.

Socialiis sorevnovaaniiin ba staxaanovska xydeleenei saaşadaxi debzelte bolbol maassovayiledberiiin xydelmeriiiji byxiixemzeegeerenь haizaruulxiiji ba tyryyşiin eelzeende yiledberiiin soveşçaaniiin obşçeestvenne xaralgiiji yngergexiiji, instryymentiiji taaruulxiiji, saaşadaaşji oopedoo andaldaxa talaar staxaanovska hurguulinuudiiji organizovaalxiiji, racionalizaatornuudta ba izobretaatelьnuudta tuhalxiiji profsojuuzhaa erine.

Profsojuuzai politiiko-xymyyzyylelgiin ba kylьtyyrne-gegeerelei xydelmeri bolbol socialiis oobşçestvodo dostoino, socialiis azalda soznaatelьna discipliiniiji bexizyylelgede, socialiis johoor yilelberidee xandaxaar xymyyzyylgede, azalai ynder byteesiin tylee temeselde byri jixeer zoriuulagdan baixa johotoi.

Gurbadaxi tabanzileer xaraalagdahan, azalşadai azana amagalan baidal ba kylьtyyrne xemzeegei saaşanxi tyrgen debzelte bolbol şine epooxotoi zoxildono, eneende, — SSSR bolbol angigyi socialiis oobşçestvo baiguulgiiji tygesxexe ba socialiizmhaa kommuniizmda şıta damzan şilzen orolgiin epooxodo oroo.

Buta soxigdohon trockiisbuxaarinska şpioonuudai vrediitelьske baandnuudai ylegdeliiji ba tedenei vrediitelьtviin xoişolongiiji erid likvidaacalxa şuxala. Ene uşarhaa, Staalinska gurbadugaar tabanzilei ugaa jixe zorilgiiji bejelyylxiin tula, bolьşeviig heremziiji ynder xemzeede yrgexe zailaşagyi şuxala, eneende bideniiji nyxer Staalin hurgana.

P. MOSKAATOV.

Entyziaazmtaigaar ugtaƶa, ujalganuudiiji abna

„Kolxoozuudai obşçeestvenno gazariiji yrilgehee xamagaalxa xemƶeenyyd tuxai“ BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei SNK-gei togtool xadaa Zagarain aimagai kolxoozuudta ton xaluun ootkliguudiiji oloo, kolxoozniguud bolbol ugaa jixe entyziaazmtaigaar ugtaƶa, kolxoozoo ulam bexizyylxiin tyløø temeselde orolsoƶo, praktiçeska ujalganuudiiji abana. Ene ujalgajaa bodoto xereg deereнь bejelyylƶeş baina. Yystь-Kyrbiin selьsoveedei, „Main 1“ kolxooz xadaa paar beledxelgiingee plaaniiji ijyyniin 1-de 110% dyyrgebe, Doodo-Ilьxiin somonoi, Voroşiilovoi ba Staalinai neremƶete kolxoozuud paar xaxalalgajaa myn le dyyrgee.

Mynøø, aimagai kolxoozuudta, ene gaixamşag togtooliiji zybşen xelselge jabuulagdaƶa baina.

Ijyyniin 11-ei yder, BKP(b)-ein 18-daxi sjeezdiin neremƶete kolxoozdo ene togtooliiji zybşen xelselgiin talaar, kolxoozniguudai xamtiin suglaan bolbo. Ende kolxoozniguud bolbol loodorьnuudta, kolxoozoi dezorganizaatornuudta erid xemƶeenyydiiji abadaggyi tuxainь kolxoozolgoo pravleeniiji kritikovaalhan baina. Eneeneinь rezylьtaadta azal xeƶe şadaxa 30 kolxoozniguudanь xydelmerilnegyi, kolxoozonь ton muugaar xydelmerilne. Kolxoozniguudai xamtiin suglaan bolbol kolxoozoi tyryylegşe nyxer Viilьmoviiji, terenei orologşo nyxer Spiridoonoviiji ba pravleeniin 4 çleengyydiiji ujalganuudhaanь syløølhen ba tedenei orondo pravleeniin şine sostaaviiji ynen sexe, şadamar xynyydhee hungahan baina. Pravleeniin şine sostaavai xydelmerijøø zybøør tabiƶa şadahanainь aşaar, xerbee eneenhee urda, kolxoozoi ogorood deere 15 kolxoozniguud xydelmerilƶe baigaa haanь, mynøø 90 kolxoozniguud xydelmerildeg boloo.

Teelьmanai neremƶete kolxoozoi kolxoozniguud bolbol BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei SNK-gei togtooliiji xelseƶe yzøød, sojuuzai baga gazartai raioonuudhaa 50 byle kolxoozniguudiiji øøriingøø kolxoozdo urihan baina.

Ene togtooliiji xelselge deere, Noovo-Ilьxiin selьsoveedei, Kiirovei neremƶete kolxoozoi kolxoeznica nyxer Şiişina bolbol jamarşji kolxooznica xadaa øøhedlingøø narai yxibyydiiji jaaslida ba ploşçaadkada ygeƶe, xydelmeride garxa argatai bolxiinь tula, jaasliiji hainaar, sag yrgelƶe xydelmerilyylxiiji xangaxiijinь kolxoozoigoo pravleenihaa erihen baina. Ene eriltiiji byxii kolxoozuudai pravleeninyyd xaraadaa abaxa johotoi. Jyyb gexede, aimag dotor jaasliin xydelmeri yşøø hainaar tabigdaagyi. Olonxi kolxoozuudta jaasliinuud, ploşçadkanuud organizovaalagdaaşjigyi baina.

Mynøø, aimagai kolxoozuud bolbol kolxoozniguudta paarti ba praviitelьstviin tabidag anxaralda xariuu bolgon, xuriaalgiin xydelmerinyydiiji amƶaltatai gaar yngergexiin tula, tereende hainaar beledxexiin tyløø erşemteigeer temeseƶe bainad.

D. Ƶ.

Bolьşeviig ƶuram baiguulxa

„Kolxoozuudai obşçeestvenne gazariiji yrilgehee xamagaalxa xemƶeenyyd tuxai“ BKP(b)-ein CK-gei ba SSSR-ei SN-gei togtooliiji Selengiin aimagai kolxoozuud bolbol zybşen xelseƶe, ton jixeer haişaaƶa, xaluunaar demƶeƶe bainad. Ene xadaa kolxoozdo bagaar xydelmerilƶe, jixiiji abxaa hededeg xynyydiiji ygei xeƶe, kolxoozuudta aƶalai organizaacalgiiji bolьşeviig johoor tabilgiiji xangaxa baina geƶe kolxoozuud medyyne. Teed, tiime xynyyd xadaa kolxoozuudta ysøøn bişe baixa jym. Kolxoozuudaar şalgalta xexede, kolxoozdo jamarşji xereg, xydelmeri xedeggyi aad, gazar edelƶe eldeb produuktnuudiiji kolxoozhoo abaƶa baihan xuurmag kolxoozniguud bii baina. Ƶişeelxede, Selendyymiin selьsooveedei, Staalinai neremƶete kolxoozoi xydelmeriin nahanai 156 kolxoozniguudhaa 56 kolxoozniguudanь, tedenei toodo, 5 ereşyyl, 39 exenernyyd ba 12 baga nahatan xydelmerildeggyi baigaa. Myn, ene selьsoveedei, „Şine dereevni“ kolxoozoi 15 kolxoozniguud xadaa mynøø, xylehenei xydelmeride baina, zygøør, tedenei byleneгь kolxoozoo jamarşji xydelmeri xedeggyi bolboş, kolxoozdoo ynen sexeer, kolxoozoo bexizyylxiin tyløø xydelmerilƶe baihan kolxoozniguudtai adali erxetei baina. Edener bolbol usaadьba şadarai gazartai, maltai baigaa. Tus kolxoozoi tyryylegşe nyxer Kozeevnikov bolbol ede kolxoozniguudai xuurmag jabadalda eses tabixa, edeentei temesei jabuulxa johotoi baibaşji, edeniiji urmaşuulƶa, xuurmag xereg jabuulxadanь yydiinь byri yrgønøør delize ygene. Kolxoozniguudaigaa aƶalta yderte mynøø xyrter doxoodiijinь xubaaƶa ygøøgyi baina.

Iime baidalnuud Kaliininai neremƶete, „Ulaan Ximnig“ kolxoozuudtaş myn le yzegdne.

Eneende eses tabixa xeregtei. Paarti ba praviitelьstviin sesen mergen togtooliiji yndehøør, kolxoozuuddaxi xuurmag kolxoozniguudiiji seberlexe ba kolxoozuudai gazar—edlelgede bolьşeviig ƶuram baiguulxa—ene xadaa partiina, soveed ba komsomoolьsko organizaacanuudai şuxala zorilgo myn.

I. M. BALUUROV.

Tambovsko ooblastiiin Ranslirske raioonoi erxim kolxoozuudai negen—„Kraasno Oktiaabrь“ xolxooz bolbol Byxesojuuzna viistavkede xabaadalsaxaar batalagdaba.

ZURAG DEERE: „Kraasna Oktiaabrь“ kolxoozoi tyryylegşe I. F. Igoonin bylenertejee. Mamaajevai foto (Fotoxrooniko).

Hain xydelmeriin rezylьtaad

Manai hurguulinuudta ene zilei şalgaltiin ispetaani yngeregşe zileixihee xolo hainaar ba organizoovannoor yngergegdeƶe baina.

Ispetaaniin jabaƶa baixa yjede hain rezylьtaaduudiiji xaruulhan hurguulinuud olon.

Ƶişeelxede: Zagarain raioonoi, Onoxoi staanciin dergedexi exin hurguuliin byxii klaassuudai huragşad udaadaxi klaassuudtaa 100 proceent oruulagdaba (hurguuliinь erxilegşe nyx. Ƶagyylьski). Myn tereşelen, selekcioonno staanciin exin hurguuliin byxii klaassuudai huragşad xadaa udaadaxi klaassuudtaa 100 proceent orobo.

Ilьxiin xysed bişe dunda hurguuliin II „B“ klaassai huragşad xadaa tere klaassaa xysedøørøø dyyrgehen baina (hurgagşanь nyxer Zyyjeva A. A.), myn tus aimagai Doodo Ilьxiin exin hurguuliin I-III klaassuudai huragşad bolbol udaadaxi klaassuudtaa bygedøørøø orobo (hurgagşanь Mixeejev P. S.).

Noovo-Kyrbiin exin hurguulida 91 huragşadhaa 2 xyn, „Mai negen“ kolxoozoi dergedexi hurguuliin 40 huragşadhaa oroidoo 1 xyn xojordoxi zilee ylebe, Staaro-Kyrbiin exin hurguulida 92 huragşaahaa—4-nь udaadaxi klaasstaa oroogyi.

Yneґetein dunda hurguuli bolbol zileigee şalgaltiin ispetaanida beledxelei xydelmeri hainaar jabuulhan baina gebel, huragşadai ba huragşadai dundaa socialis sorevnovaaniiji yrgenøør delgeryylhen ba kabineed byxendenь ispetaanida xereglegdexe nagliaadna posoobinuud ba bişeşji xeregselnyyd xysed bii. Myn, tyryy xynyydei doskaa organizoovaalagdahan ba xaniin gazeed regyliaarnaar gargadag baina.

Tus hurguulida ispetaaniin rezylьtaad muu bişe: huragşadainь 99,2 proceent ispetaani ygehen aad, tedenei 97,6 proceentenь udaadaxi klaassuudtaa orohon baina.

Priigoroodno raioonoi №10 hurguuliin 7-doxi klaassai huragşad bolbol orod xelenelgee ispetaaniiji bultadaa amƶaltataigaar ygehen baina. Myn, №41 xysed bişe dunda hurguuliin 6-daxi klaassai huragşad ba №35 hurguuliin 7-doxi klaassai huragşad xadaa aalgebaraar ispetaani ygøød, 100 proceent „otliiçno“ ba „hain“ segneltenyydiiji ababa.

Ene meteer, øøriingøø klaassta 100 proceent yspevaajemostь tuilaƶa, huragşadaa 100 proceent udaadaxi klaassuudtanь oruulhan bagşanar jixe olon.

G. Ƶ.

Улаан знами барюулаба

„Маяковский“ пароход болбол Сэлэнгын Уhан замай транспортын тvрvv пароход болонхой гэжэ, манай газедэй хуудаhан дээрэ бэшэгдэhэн байгаа. Мvнөө ведэ, тэрэ пароходой команда хадаа тvрvv зэргээ алдаагvй ба бvри hайн показательнуудые харуулна.

Май hарынгаа ашаа зөөлгын планиие 131,4 проц. дvvргээ hэн. Июни hарын эхилhээр, бахал hайнаар хvдэлмэрилжэ байна. Командын члэнгvvд, өөhэд хоорондоо социалистическэ договорнуудые баталанхай. Дисциплинэнь тон hайн.

Имеенvvд результадуудые харуулhанайнь тула, госпароходствын политотдел, управлени, профсоюзна комитет болбол тэрэ пароходой командада, пароходствын улаан знамие барюулhан байна.

Июниин 14-эй vдэр тус пароходой командын митинг боложо, тэдэндэ улаан знами барюулагдаhан байна. Энэ хадаа командынхидай vйлэдбэриин ба политическэ активностиинь дээшэлvvлээ. Тиигээд, бvри hайнаар хvдэлмэрилжэ, эрхим показательнуудые харуулхаар найдуулhан байнад.

ДОР.

ИСПЫТАНИИН ТVРVVШЫН ИТОГУУД

Улаан-Үдын Зооветеринарна институтдэ, жэлэй шалгалтын испытани организованноор vнгэрэжэ байна.

Тус институдэй hурагшад болбол „отлично“ ба „hайн“ сэгнэлтэнvvдые абахын тvлөө студентнууд ба группэнvvд хоорондоо социалистическэ соревновани vргэнөөр дэлгэрvvлэhэн ба испытанидаа бэлэдхэлэй хvдэлмэри hайнаар ябуулhан байна.

Мvнөө, соревнованиiя шалгажа, испытани vгэhэн предмедvvдээрээ результадуудые доскада нияжа байдаг.

Испытанидаа серьёзноор хандаhанайгаа результадта, hайн сэгнэлтнvvдые абаhан hурагшад олон. Жэшээлхэдэ, Ветфагай II-дохи курсын студент нvхэр Эпова Вера бол 4 предмедvvдээр испытани vгөөд, бултаараань „отлично“ сэгнэлтэнvvдые абаба. Мун hэрэшэлэн, Струк Яков гэгшэ—3 „отлично, 1 „hайн“, Ткаченко Иван—1 „отлично“, 3 „hайн“ сэгнэлтэнvvдые абаhан байнад.

Энэ курсэдэ нэгэшье хvн муу сэгнэлтэ абаагvй.

Мvн, VI-дэхи курсын студентнэр 9 „отлично“ ба 1 „hайн“ гэhэн сэгнэлтэнvvдтэ ба энэ курсэдэ „муу“ сэгнэлтэ абаhан хvн vгэй байна. Энэ мэтээр, hайн результат харуулhан студентнэр, б сад курснvvдтэ бии байгаашье, зарим курснvvдтэнь 1-2 хvн „муу“ сэгнэлтэ абаhан байна. Мvнөө, энэ институтдэ шалгалтын испытани vргэлжэлhөөр байна.

Эрхимээр vнгэргэнэ

Зэдэ. Дэрэстэйн сомоной хvсэд бэшэ дунда hургуулиин 6-дахи классай hурагшад, комсомольцууд ба пионернvvд болбол жэлэйнгээ шалгалтын испытанида бэлэдхэлэй хvдэлмэри эртэнhээ, hайнаар ябуулhан байна.

Комсомольцууд — отличнигууд нvхэд Цыденов, Заянтуев ба бэшэд хадаа hурагсалдаа гээгдэжэ hурадаг hурагшадай хvдэлмэридэнь практическэ туhаламжа vгэдэг ба hурагшадта ойлгогдоогvй асуудалнуудые консультаци элирvvлдэг байгаа.

Энэ классай hурагшад болбол бvхы предмедvvдээр испытани hайнаар vгэжэ, нэгэшье hурагшые хоердахи жэлээ vлээнгvй,удаадохи классуудта 100 процент орохын тvлөө тэмэсэhэн байна.

Ц. Д. Ульзутуев.

Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Уhан Сэрэгэй инженернэ дээдэ училищиин ба тэрэнэй командирнvvд ба полит-хvдэлмэрилэгшэдые шагналга

1939 оной июниин 10-най, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй указаар, Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Уhан-Сэрэгэй инженернэ дээдэ училищиин хорин жэлэй ойн тэмдэглэн, тэрэнэй гражданска дайнай ведэ туйлаhан боевой габьяагайнь, Худэлмэришэн-Таряашанай Уhан-Сэрэгэй Флодой командирнvvд—инженернvvдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ имагта лэ амжалтануудые туйлаhанайнь тvлөө тус училищи Ленинэй орденоор шагнагдаhан байна.

Хvдэлмэришэн-Таряашанай Уhан-Сэрэгэй Флодой командна кадрнуудые ургуулха ба хvмvvжvvлхэ талаар, vнидэнь ба vнэн сэхэ хvдэлмэринн тvлөө училищиин 40 командирнvvд ба политхvдэлмэрилэгшэдтэ, Советскэ Союзай орденууд ба медальнууд тэhэн байна.

Ленинэй орденоор 3 хvн шагнагдаба.

„Ажалай Улаан Тугай“ орденоор—1 хvн.

„Улаан Одоной“ орденоор—13 хvн.

„Хундын Тэмдэгэй“ орденоор—12 хvн.

„Ажалай Отличиин Тулөө“ медаляар—11 хvн шагнагдаhан байна.

ССР Союзай орденууд ба медальнуудые барюулга

Июниин 9-дэ, СССР-эй Верховно Советэй президиумэй тvрvvлэгшэ нvхэр М. И. Калинин хадаа орденууд ба медальнуудые шагнагдагшадта барюулба.

„Снежнян-антрацит“ трестын № 9 шахтын коллективтэ Ленинэй орден барюулагдаба, мvд энэ трестын № 10 ба № 19 шахтануудай, „Артемуголь“ трестын Калининай нэрэмжэтэ шахтын, „Сталинуголь“ трестын № 5 шахтын ба „Советскуголь“ трестын № 7 шахтын коллективvvд „Ажалай Улаан Тугай“ орден абабад.

Салтыков—Щедринэй нэрэмжэтэ Ленинградска гүрэнэй публичнэ библиотекын хvдэлмэрилэгшэдые, хvдэлмэриингөө талаар элитэ габьяагайнь тvлөө „Ажалай Улаан Тугай“ орденоор шагнаба.

M. G. Grigoorьjev—*BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Depytaad.*

BMASSR-ei Promkoperaaca—gurbadugaar tabanƶil soo

Gurbadugaar Tabanƶil soo aradai xeregleliiji nege xaxad ba xojor daxin jixedxexe gehen zorilgiiji bodoto xereg deerenь bejelyylgede, promesloovo koperaaca bolbol şiidxexii roolьtoi baina. Tere xadaa gyrenei promişlennostiin bytøøn gargahan ed tovaarnuud deerenь nemelte bolgon, yrgen xereglelnyydei ed tovaarnuudiiji bytøøn gargaxa ujalgatai baina.

Manai Buriaad-Mongol respyyblike xadaa ton tyrgenøør xygƶehen ba xygƶeƶeşji baina. Tereentei xamta promesloovo koperaacanь, bahal xygƶelsehen ba bexizelsehen baixa jym. Leeninske-Staalinska koperatiivna plaaniiji bejelyylhenei rezylьtaadta, manai respyyblike bolbol zuugaad miangan tyxeregei yrgen xereglelnyydei ed tovaarnuudiiji yiledberilen gargadag, ton tomo promesloovo koperaacatai boloo.

Buriaad-Mongoloi promesloovo koperaaca xadaa ilangajaa, Staalinska xojordugaar Tabanƶil soo ton tyrgenøør xygƶehen baina. 1932 ondo, gansa mungopromesloovo koperaaciin sisteemiin tovaarna produukcanь 2802,8 miangan tyxerig baihan aad, 1937 ondo 8751,9 miangan tyx. bolƶo, 277 proc. urgaa hen. Myn sisteeme xadaa tere yjede soo, yrgen xereglelnyydei ed tovaarnuudai bytøøn gargalgiiji 273 proc. jixedxehen baigaa.

Buriaad-Mongoloi promesloovo koperaaca bolbol Staalinska Gurbadugaar Tabanƶil soo byri jixe dalaislalgaar xygƶene. BKP(b(-ein XVIII sjeezdiin togtoomƶonuudai johoor, SSSR-ei promesloovo koperaaca xadaa yrgen xereglelnyydei ed tovaarnuudai bytøøn gargalgiiji 2 daxin jixedxexe johotoi baina.

Burmnogoprom sojuuzai sisteeme xadaa 1937 onoi hyylde 15026,0 miangan tyxerigei produukciiji gargahan baigaa. Staalinska Gurbadugaar Tabanƶilei hyylde gy, ali 1942 ondo 37550,0 miangan tyxerigei produukciiji yiledberilen gargaxa, 241 proceent urgalta xexe johotoi baina.

Staalinska Gurbagudaar Tabanƶil soo, manai respyybliikiin promesloovo arteelьnyydei seetinyyd, remoontno—ojodoloi pyynktnyyd, masterskoinuud xadaa xojor ylyytei daxin olon bolgogdoxo johotoi baina. Tereşelen, promesloovo koperaacanuud xadaa manai respyybliikiin byxii aimaguudta organizovaalagdaƶa, yrgen xereglelnyydei ed tovaarnuudiiji, niutagai resyyrsenyydhee bytøøn gargaxa bolno.

Mynøø aşaglalgada baihan yiledberiiin tooçkanuudiiji yrgedxexe ba mexanizaacalxa talaar ton jixe xydelmerinyyd jabuulagdaxa baina. Promesloovo koperaaciin sisteemede şurgan orohon aradai xoroto daisad bolbol mexanizaacalgiiji tahalduulhan, tereende zoriuulagdahan assignovaaniiji xebtyylhen, racionalizaatorska ba izobretaatelьska xemƶee jabuulganuudiiji tahalduulhan baigaa hen.

BKP(b)-ein XVIII sjeezd bolbol niutagai promişlennostь ba promisloovo koperaaca xadaa niutagai tylişe abalga, barilgiin materiaalnuudiiji yiledberilen gargalgiiji delgeryylxe johotoi geşe. Buriaad-Mongoloi promesloovo koperaaca bolbol 1940 ondo, şuluu nyyrhenei promişlenno abalgiiji aşaglalda oruulƶa, tabanƶilei hyylde gy, ali 1942 ondo- tereenei abalgiiji 30,0 miangan toonn xyrgexe baina. Mynøø yjede, şuluu nyyrhenei liisogoorsko uurxaiji şinƶelege ba beledxelei xydelmerinyyd jabaƶa baina.

Barilgiin materiaalnuudiiji yiledberilen gargaxa talaar xaraƶa yzebel, 1942 ondo kirpiice bytøøn gargalgiiji (1937 ondo 5,2 millioon xeheg baigaa) 9,0 millioon xeheg xyrter, izviosko yiledberilen gargalgiiji (1937 ondo 6,4 miangan toonn baigaa) 14,7 miangan toonn xyrter jixedxegdexe baina.

Mexanizirovalagdahan gliinomees geƶe kirpiiciiji bytøøn gargadag mexaniƶm xadaa ene 1939 on soo, „Kooptryyt“ arteeliin şine zavood deere todxogdoxo baina. Tereeniiji xysedøør aşaglalga bolbol aƶalai bytøøsiiji 3 daxin jixedxexe ba ton ysøøn xynyyd xydelmerilxe bolno. Burmnogopromsojuuzai sisteeme xadaa 1940 ondo, barilgiin şine materiaal—çerepiic geƶe, gerei xuşaltiiji bytøøn gargaƶa, 1940 ondo 800,0 miangan xekhegiiji yiledberildeg bolxo baina.

Hyylei zilnyydte, manai respyyblike dotor jyriin tergenyydiiji xelge xadaa zogsoşohon baixa jym. Zygøør, tedeniiji Tataarska respyyblike ba Kiirovske ooblastьhoo asardag bainamdi. Promesloovo koperaaciin sisteeme xadaa tariaaşadai tergenyydiiji bytøøn gargaƶa, tymer zamai transportiiji, ylyy aşaa zøølgehøønь syløølxe johotoi.

Manai mexaniiçeska masterskoinuud bolbol metaallizdeelinyydiiji bytøøn gargalgiin talaar ton olon dutuunuudtai. Yngerxedøø, mynøø xyrter, priimysne zyynyydiiji xenegyi. Eneeniiji Leeningraad şadarhaa asardag bainabdi. Ene xadaa manai teseşegyi muugaar xydelmerilhiimnei xaruulna. Metaallizdeelinyydiiji bytøøn gargalgiin talaar şiidxexii alxam xexe ujalgatai boloobdi.

Manai respyybliikiin promesloovo koperaaca xadaa Gurbadugaar Tabanƶil soo kardoon bytøøn gargaxa yiledberiiji aşaglaƶa, 1942 ondo 70 toonn kardoon ygexe johotoi baina. Jaruuniin aimagta, ham, şagta g. m. xereglegdexe materiaaliiji bolbosoruulxa yiledberiin toçka organizovaalagdaxanь. Tereşelen, Gorxon geƶe niutagai agalьmatoliit (gojo yngetei şuluun) geƶe şuluun, xoito Baigalai raioondoxi zedei uurxai g. m. şinƶeƶe, saaşgadaa, aşaglalda oruulxiin beledxelei xemƶeejabuulganuudiiji abaxanь şuxaliin şuxala bolonxoi.

Ede byxii xydelmerinyyd bolbol aşaglalga ba jabuulganuud bidenhee xysen tyges intyziaazm ba debƶeltiiji erine.

Burmnogopromsojuuzai sisteemiin arteelьnyyd bolbol 1938 onoi yiledberiingøø programmiiji 96 proc. dyyrgehen baina. 1939 onoi negedegeer kvaartalai plaan xadaa bahal dutuu dyyrgegdee. Manai sisteemiin zarim xytelberilxii xydelmerilegşed xadaa konkreetne xeregyydei orondo, xubxai yyrgydte naidagşad bii baina. „Metaliist“ promarteeliin (Ulaan-Ydiin) tyryylegşe [...] Cepiilov gegşe, arteeliingee [...] delmeriiji haizaruulxiin u[...] nuudiiji abhan bolboşji, xa[...] xolno şiregdehen zandaa [...] jym.

„Objediinoonno Tryyt“ ryylegşenь Briykoovskiin), kaabriiin 12“ (tyryyle[...] Klaadov), „Tryyt Baika[...] (tyryylegşenь Kaatin), [...] raator-Komsomoolec“ [...] legşenь Meezenceva) [...] sad bolbol ton muusa, [...] keteigeer xydelmerilƶe, [...] mejee gedergenь tatana.

Manai Burmnogoprom[...] zai sisteemede nileed o[...] ryy arteelьnyyd bii baina[...] beede“, „Raznopromko[...] „Progreess“ g. m. arteel[...] xadaa main 20-do ha[...] yiledberiin plaaniiji [...] dyyrgehen baina.

Staalinska Gurbadugaar [...] banƶilei neremƶete xysen[...] socialis sorevnovaaniiji [...] dalaisataigaar delgeryylƶe, [...] nai inag voozdь nyxer [...] linaar, Gurbadugaar Ta[...] leer, manai respyybliki[...] mesloovo koperaaciin u[...] bigdahan zorilgonuudiiji [...] to xereg deerenь bejel[...] xadaa bidenei bojevoi [...] myn.

Харюусалгата редакторай орлогшо Г. ДАШИЦЫРЕНОВ

Адрес редакции: Центросоюзная 19 Телефоны: редактора — 3-44. отв. секретаря 3-23, Сельхозотдел — 7-55, Пром. отд. 5-07.